

Landbruks- og matdepartementet

Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Innspill til jordbruksforhandlingene 2013 fra Buskerud fylkeskommune

Buskerud fylkeskommune har avholdt dialogmøte mellom landbrukets fagorganisasjoner, Fylkesmannen i Buskerud, Innovasjon Norge og valgte politikere til landbruksområdet 15. januar 2013. I tillegg har det vært et samarbeid mellom Telemark fylkeskommune om noen felles utfordringer som vil oppsummeres til slutt i innspillet. Begge Agderfylkene er også involvert mht felles uttalelse, men ved avslutning av skrivearbeidet i Buskerud var ikke saken ferdigstilt i disse fylkene. Utgangspunktet for felles vektlegging er Meld. St. 9 (2011- 2012) «Landbruks- og matpolitikken» hvor det står: *"Utviklingen i deler av Agder/Telemark, kyst- og fjordstrøkene på Vestlandet, Nord Norge og fjellområdene i Sør Norge er særlig bekymringsfull. Deler av disse områdene har få bruk igjen i drift, økende avstand mellom brukene og nedgang i andelen jordbruksareal i drift"*. Innspillet til jordbruksforhandlingene 2013 vil bli politisk behandlet 12. februar 2013. Innen fristen 1. februar sendes en administrativ innstilling. Eventuelle endringer eller tillegg som følge av politisk behandling vil ettersendes.

Meld. St. 9 (2011-2012) "Velkommen til bords" er et naturlig grunnlag for fylkeskommunens innspill til jordbruksforhandlingene for 2013. I denne meldinga er det fire overordnede mål for norsk landbruks- og matpolitikk. Dette er:

- matsikkerhet
- landbruk over hele landet
- økt verdiskaping
- bærekraftig landbruk

Matsikkerhet

Det er satt klare mål for økt matproduksjon som skal følge prognosene for befolkningsutviklingen frem mot 2030. Egen selvforsyningsgrad er en viktig del av Norges beredskap i tillegg til å være en internasjonal forpliktelse. Buskerud har ikke klart å bidra til å øke matproduksjonen på vesentlige områder. Det må tydelige virkemidler og prioriteringer til fra nasjonale myndigheter for at trenden med nedgang i matproduksjonen kan snus og at produksjonen kan økes.

Det har vært en vesentlig nedgang i areal med dyrket mark i 2012 (SSB, 2012). Det er vesentlig arealavgang som skjer fra arealer med kornproduksjon.

POST ADRESSERES IKKE TIL ENKELTPERSONER

Kornproduksjon

Dersom målsettingen om økt matproduksjon skal nås, er kornproduksjonen sentral. Kornarealet går ned samtidig som avlingene ikke øker nevneverdig per dekar. Det bør stimuleres til bedre kornøkonomi og det er viktig at det følger midler med tiltak som vil fremkomme gjennom kornutvalgets arbeid. Det trengs økte rammer, og ikke omdisponering innenfor eksisterende rammer, for å øke kornproduksjonen og dermed øke matproduksjonen i Norge.

Landbruk over hele landet

Faglagene melder inn at et sterkt importvern er viktig for å opprettholde et livskraftig landbruk i hele landet og at importvern kan gi mulighet for å ta ut noe høyere pris i markedet. Buskerud fylkeskommune tar dette innspillet til etterretning.

Fjellandbruk

I Buskerud er landbruket svært viktig for å ha bosetting i hele landet. Det er derfor viktig å møte en bekymringsfull utvikling for fjellområdene i Sør-Norge i den nye landbruks- og matmeldingen med særskilte virkemidler for å jobbe mot denne utviklingen.

På oppdrag fra Buskerud fylkeskommune har Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) utarbeidet et notat i desember 2012 "Landbruk og kompetansebehov i fjellregionen" som beskriver en region i Norge bestående av 77 kommuner. Regionen står for en vesentlig del av norsk landbruk, spesielt innen grovfôrbasert produksjon, og er også mer avhengig av landbruket og landbrukseiendommene enn resten av landet.

Regionen er utsatt for samme tendenser som norsk jordbruk ellers, rask reduksjon i antall driftsenheter, men sauenæringa ser ut til å ha større utfordringer i fjellregionen enn ellers i landet. Dette er til tross for at driftsenhetene i sauenæringa i snitt er større i fjellbygdene. (Ibid)

NILF mener det er grunn til å arbeide videre med å forstå særpreget ved landbruk, arealbruk og bygdenæring i regionen. Samtidig er forskjellen i utviklingen i sauenæringen i fjellbygdene og ellers i landet verdt å studere nærmere. Buskerud fylkeskommune ser det som viktig at fjellandbruk kan bli et områderettet satsingsområde på nasjonalt nivå på samme måte som arktisk landbruk som har fått bevilget særskilte midler til å stimulere dette området. Det må være midler som kan brukes til å stimulere både tradisjonelt landbruk og bygdenæringer. Det er viktig med særskilte midler for å sikre variert bruksstruktur og at ressursene blir utnyttet for et mer robust landbruk, herigjennom også å stimulere til beiting, utmarksbeiting og stølsdrift.

Melkeproduksjon

Buskerud er et relativt lite fylke mht produksjon av melk med bare ca. 2 % av landets melkeproduksjon beregnet i kvotestørrelse. Storfeholdet er allikevel den største husdyrproduksjonen i fylket regnet etter førstehandsverdi. Gjennomsnittsbetningen for melkeku har økt med ca. 60 % de siste ti årene, men antall foretak med melkeku er om lag halvert i den samme perioden. Ved søknad om produksjonstilskudd i august 2012 var det i underkant av 5000 melkekuer igjen fordelt på kun 245 gårdsbruk. Syv av Buskerud fylkes 21 kommuner har ingen eller under 35 melkekuer igjen (Fylkesmannen i Buskerud). En bedret økonomi innen grovfôrbasert landbruksvirksomhet er derfor veldig viktig. Dette er også viktig for å bevare kulturlandskapet, som også er en viktig premisse for reiselivet.

Økt verdiskaping

Rammer og inntektsutvikling

Buskerud fylkeskommune ønsker å bidra til økt verdiskaping i landbruket, ved å påvirke de nasjonale rammevilkårene for å øke lønnsomheten i primærproduksjonen. Det må fra nasjonale myndigheters side

legges til rette for rammevilkår som kan sikre bøndene en mer konkurransedyktig og lønnsom produksjon, og at hele bredden av ressursene kan utnytted.

Fylkeskommunen er bekymret for den kraftige nedgangen i antall jordbruksbedrifter i bruk og arbeidsplasser i tilknytning til landbruket. Dette antallet er en kritisk faktor for opprettholdelse av levende bygder og en positiv befolkningsutvikling, spesielt i distriktene.

Spesielt viktig er det at bondens inntekt økes til et rimelig lønnsnivå sett i forhold til sammenlignbare gruppers lønnsnivå. Lønnsomhet er helt avgjørende og mye tyder på at det er den viktigste faktoren for å øke rekrutteringen og dermed bidra til at trenden med nedgangen i antall jordbruksbedrifter i drift kan snus. Et løft må til for å sikre både rekruttering og for å opprettholde matproduksjonen.

Investeringer i driftsapparat

Over en lang periode med svak inntektsutvikling og dårlig lønnsomhet er det tæret vesentlig på driftsapparatet og Buskerud har i dag mye slitt driftsapparat. Stadig nye lover og krav til drift øker også investeringsbehovet og setter press på bonden.

For å bidra til å øke investeringene på gården foreslås det et primærnæringsfond hvor fondsavsetning gir skattefordel både til investeringer i tradisjonelt landbruk, bygdenæringer og skog.

Kompetanse, veiledning og rekruttering

Buskerud fylkeskommune er bekymret for kompetansetilgangen for aktive drivere i Buskerud. Landbrukskontorene i landet har over tid fått vesentlig redusert antall årsverk og stadige nye og ekstra oppgaver som går utover tilgjengelig tid til rådgivning overfor aktive bønder. I tillegg er antallet kvalifiserte søkere til stillingene gått ned. Med stadig lenger avstand mellom aktive bønder er det også mer utfordrende å få til vitale og levedyktige produsentmiljøer. Det er vesentlig å ha et rådgiverapparat tilgjengelig som kan mer enn de som har ansvar for driften på gårdsbrukene. Rekrutteringssituasjonen er også bekymringsfull i Buskerud. Det er derfor viktig at det settes av midler til å styrke rådgivning/veiledning, kompetansebygging og rekruttering.

Buskerud fylkeskommune har i samarbeid med de andre medlemsfylkene i Fjellregionsamarbeidet arbeidet med mulig fagskoletilbud knyttet til fjellandbruket. Dette er i tråd med det landbruks- og matmeldingen legger vekt på om at fylkesoverskridende samarbeid ofte er en forutsetning for å få til gode regionale utdanningstilbud. Fagskoletilbudet skal møte behovet til de mange som overtar landbruksdrift i voksen alder, som har mye kompetanse, men som trenger mer praktisk skolering for å utnytte ressursene på gården. Utdanningstilbudet må legges til rette for livssituasjonen til voksne i landbruket og gi et faglig-praktisk grunnlag for å drive og utvikle næringsvirksomhet. NILF konkluderer i notatet "Landbruk og kompetansebehov i fjellregionen" at gjennom å kombinere satsing på agronomi for viktige driftsformer i fjellregionen med kunnskap om bygdenæringer og bygdeutvikling, kan samarbeidet i regionen skape et særpreget fagskoletilbud for en region som disponerer viktige, nasjonale ressurser.

For å få dette til trengs det finansiering av fagskoletilbud innen landbruk siden fylkeskommunene ikke har tilgjengelige midler til å subsidiere dette. Sett i lys av signaler i meldingen og at det blir gitt statlig finansiering til fagskoletilbud både innen helsesektoren og teknisk fagfelt, så ber Buskerud fylkeskommune at det blir satt av midler gjennom jordbruksavtalen til å fullfinansiere drift av fagskoletilbud innenfor landbruket. Alternativt bør fagskoletilbud finansieres over statsbudsjettet.

Bærekraftig landbruk

Miljøtiltak for redusert forurensning fra jordbruksarealer i Buskerud

Næringsstoffavrenning fra jordbruksarealene er en utfordring for vannmiljøet i en rekke vassdrag spesielt i nedre del av Buskerud.

Buskerud fylkeskommune er plan- og prosessleder for forvaltningsplan for vann med ansvar for å følge opp gjennomføringen av planen. Erfaringene så langt fra første planperiode (2010-2015) i Numedalslågen og Lierelva er at det innen jordbruket er for lite ressurser til å gjennomføre de foreslåtte tiltakene for å redusere næringsstoffavrenning. I Numedalslågen og Lierelva er investeringskostnadene beregnet til 12-13 mill. kroner. Det er knyttet usikkerheter til analysene.

Det er behov for gjennomføring av en rekke tiltak innen jordbrukssektoren. Manglende ressurser i jordbruket kan medføre at målene i forvaltningsplanen ikke nås i planperioden og at miljøtilstanden i vannressursene forblir mindre god. Klimaendringene vil påvirke avrenningen fra jordbruksarealer med økt erosjon og tap av næringsstoffer som følge av mer nedbør og årsavrenning. Dette vil forsterke behovet for miljøtiltak.

Prinsippet om at forurenser betaler gjelder for gjennomføring av tiltak der det er nødvendig for å sikre miljøtilstanden i vannressursene. Tiltak som er mest samfunnsøkonomisk lønnsomme, skal gjennomføres først. Dette kan gi tilleggskrav til jordbrukssektoren og for en rekke gårdsbruk vil det innebære investeringsbehov hvor en stor andel av disse må dekkes av den enkelte på grunn av at tilgjengelig midler i ordninger som Regionalt miljøprogram (RMP) og Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL) er lave.

Spesielt trekkes det betydelige etterslepet i investering av hydrotekniske tiltak slik som grøfting frem. God grøftetilstand er viktig for å hindre avrenning og erosjon, men også for god agronomi og for omlegging til økologisk produksjon. For 2012 er det positivt at det er øremerkede midler til slike tiltak, men rammen er så liten sett i forhold til beregnet behov for Buskerud at det er behov for vesentlig styrking av midlene til slike tiltak innenfor Spesielle miljøtiltak i landbruket (SMIL-ordningen). Det er også viktig at det er langsiktighet i grøftetilskuddet slik at grøfteaktiviteten kan opprettholdes over flere år.

Jordbrukssektoren har også et behov for å dokumentere sin påvirkning og effekt av gjennomførte tiltak. Det er derfor behov for økte bevilgninger til sektoren slik at den kan ivareta sitt sektoransvar jmf. vannforskriften.

Regionalt miljøprogram (RMP) og SMIL må som følge av arbeidet med disse regionale planene styrkes med friske midler og ikke gjennom omdisponeringer.

Skog

Det er ventet vanskelige markedsforhold og presset økonomi for skogbruket i Buskerud fremover. Særlig massevirkeavsetningen er ventet å være en utfordring siden flere bedrifter er lagt ned i 2012. Dette er bekymringsverdig siden tømmer tradisjonelt bidrar betydelig til verdiskapingen i regionen. Kostnadsbesparing blir ett viktig virkemiddel for å bidra til større avsetning.

Skognettverket Østlandsskogbruket (Fylkesmannsembetet i Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Østfold og Oslo og Akershus) har gjennom statistikk og undersøkelser avdekket at det er mest behov for ombygging og opprustning av eksisterende skogsbilveinett for å møte morgendagens krav til rasjonell tømmertransport og for å øke lønnsomheten i skogbruket. Økte rammer til tilskudd til opprustning av skogsbilveiene kan bedre lønnsomheten gjennom sparte transportkostnader ved at veiene blir dimensjonert for større totalvekt og lengde for tømmertransporten.

For å sikre at skogbruket tar vare på miljøverdiene gjennom et gjennomprøvd og godt opplegg er det også viktig å videreføre tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer og tilskudd til leieavtaler som en del av dette.

Felles vektlegging fra Buskerud og Telemark fylkeskommuner:

- Vern av dyrka mark for å nå målet om økt matproduksjon og et mer klimavennlig jordbruk.
- Sikre ei inntektsutvikling i kroner som er på linje med andre grupper i samfunnet.
- Antall melkeprodusenter i de to fylkene har blitt sterkt redusert. En styrking av økonomien i denne produksjonen vil være svært viktig.
- Det må opprettholdes en sterk distriktsprofil i den norske landbrukspolitikken som styrker de mindre gårdsbruka og fjellandbruket.
- Det er stort behov for utbedring av eksisterende skogbilvegnett. Det bør derfor vurderes en differensiering av de økonomiske virkemidlene til skogbruk innenfor Landbrukets utviklingsfond(LUF) slik at bevilgningene til utbedring av skogbilveger kan økes.
- Landbruks- og gartnerinæringene opplever svikt i tilgangen på kvalifisert arbeidskraft på alle nivåer og dårlig tilgang på kompetente rådgivere og veiledere for aktive bønder. Midlene til rekruttering, likestilling og kompetanse må derfor styrkes.

Med hilsen

Sigurd Fjose
fungerende utviklingssjef

Sissel Kleven
rådgiver